

André F. Troost

Kom tot rust

Het bijbelboek Hebréeën:
medicijn tegen keuzestress

Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council (FSC) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

www.uitgeverijboekencentrum.nl

Ontwerp omslag: Mulder van Meurs, Amsterdam

ISBN 978 90 239 2740 2

NUR 707

© 2013 Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorwoord

Wij beleven onrustige tijden.

Media en mobiliteit, televisie en telefoon, internet, facebook, sms'jes, mailtjes en tweets en nog veel meer vormen van verkeer en communicatie – je wordt van seconde tot seconde op de hoogte gehouden van de laatste ontwikkelingen in je familie, je werkring en de toestand in de wereld. Globalisering is het toverwoord. We weten vandaag alles over iedereen, altijd en overal.

Onderzoek wees uit dat een doordeweeks nummer van de *New York Times* tegenwoordig meer informatie bevat dan iemand in de zestiende eeuw gedurende zijn hele leven kreeg te verwerken...

Keuzestress

Hoeveel voordelen er ook verbonden mogen zijn aan al die communicatiemogelijkheden, de nadelen zijn niet gering. Keuzegekte maakt ons horendol. Kijk maar eens in de supermarkten. Je weet van gekkigheid niet meer wat je kiezen moeten. Al die schappen barstensvol met allerlei varianten, alternatieve merken en producten... Surf maar eens op het internet. Sms, twitter, de televisie met ontelbare zenders – met z'n allen maken we deel uit van een grote zapcultuur.

Nee, ik onderschat niet de gigantische voordelen. We leven langer, dankzij de vooruitgang van de medische wetenschap. We zijn gemakkelijk bereikbaar, in noodgevallen. Je ziet via de webcam je kinderen in Amerika. We gaan op vakantie naar verre, exotische oorden. We vergaren kennis, ervaring, waardevolle indrukken. Er is volop reden tot dankbaarheid: wat hebben we het hier goed!

Zijn de nadelen werkelijk groter dan al deze voordelen? Niemand kan dat onweerlegbaar aantonen. Maar we moesten er toch maar eens rekening mee houden: nog even en ‘wij lopen vast in tal en last’.

Ik las die eeuwenoude uitspraak op het weeshuis in Amsterdam. Wel een bewijs dat het in die ‘goede oude tijd’ ook niet alles was... Een beetje relativiseringsvermogen is zo kwaad nog niet. Elke tijd heeft tot nu toe bij vlagen het gevoel gehad dat het einde der tijden was bereikt. Gekker moest het niet worden. En toch... We zijn er nog steeds.

Intussen zijn de technische mogelijkheden in onze tijd groter dan de wereld bevatten kan. Beeld en geluid geven ons dagelijks toegang tot wat voorheen vreemd was. Godsdiensten en sekten dienen zich aan. De werelden van boeddhisme, hindoeïsme en islam zijn allang geen vreemde werelden meer.

Waarom zou je daarover dan zeuren? Tel je zegeningen!

Dat doen we, van harte! We danken er de hemel voor. Maar wee degenen die niet kunnen kiezen en slachtoffer worden van de keuzegekte... Er is niets tegen de veelheid; er is wel iets tegen de verveeldheid. Die verveeldheid kan zomaar toeslaan, juist omdat we haast niet meer kiezen kunnen. De veelheid verlamt. Niets is nog bijzonder. Alles is tegenwoordig gewoon. Het is als met drank. Eén glas – prima. Maar veel glazen betekent gelazer – vergeef me het krasse, maar niet onduidelijke rijmwoord. Wee wie niet kiezen en tijdig stoppen kan: die oogst onrust voor ziel en lichaam!

Kiezen voor je toekomst

Kiezen zou nog niet zo moeilijk zijn, ware het niet dat je vaak keuzes moet maken die je toekomst grotendeels bepalen. Denk aan je levensloop. Nog afgezien van de vraag wie je eventueel kiest als levenspartner, zijn er in het menselijk leven al heel snel zwaarwichtige vragen die om een antwoord schreeuwen in verband met opleiding en beroepskeuze. Wat wil je bereiken?

Ik herinner me een puber aan wie ik tijdens de kennismaking in een groep de vraag stelde: ‘Wat wil je worden?’ Ik verwachtte de omschrijving van een bepaald beroep, maar nee, zijn veelzeggende antwoord kwam zonder enig nadenken: ‘Rijk!’

Steeds vaker spelen financiële voorwaarden een grote rol bij de bepaling van allerlei dingen. Werd je vroeger verpleegster omdat je op die manier mensen wilde helpen, nu is het veelal de vraag wat zo’n beroep ‘schuift’.

Door heel het leven heen zijn er tal van keuzemomenten. Waar ga ik wonen? Welke premie betaal ik voor welke verzekering? In hoeverre wil ik contact met mijn burens? Naar welke school zullen we onze kinderen laten gaan? Hoeveel geef ik op jaarbasis uit aan giften voor goede doelen?

Wie dit soort beslissingen alleen moet nemen, zal misschien ja-
loers zijn op hen die deze knopen sámen kunnen doorhakken. Toch brengen juist al deze keuzeverplichtingen ook voor stellen extra stress teweeg: je zult het er telkens weer samen over eens moeten zijn... Wat een energie gaat er zitten in overleg, in luis-
teren, wikken en wegen. De avonden zijn kort, een televisiefilm bekijken is verleidelijk, want je geest is al overbelast van alle keuzemomenten op de dagelijkse werkvloer. Nu even niets, geen beslissingen – even alleen maar consumeren...

Een weg tussen de wegen

Hoewel al deze vormen van keuzestress zeker zijdelings aan de orde komen, focus ik in dit boek vooral op de spirituele keuze. Door wie laat ik mijn keuzes bepalen in een wirwar van mogelijkheden?

Ik heb daarbij ook het oog op religies, denominaties, geestelijke stromingen. Dagelijks worden we uitgedaagd geestelijk te verhuizen, te zappen en te switchen. Het gevolg? Moedeloosheid. Wat moet je nog? Als een zombie sta je midden in een waaier van religieuze kleuren en klanken. Als een ezel tussen hopen hooi kijk je wanhopig van de ene naar de andere optie. Wat te doen?

Voor je het weet komt de neiging op van de weeromstuit alles maar los te laten. Je kiest voor de oppervlakkigheid. Leve je huisje, je boompje en je beestje! 'Ze zoeken het maar uit met hun religie!' Bovendien: heeft de wetenschap, het verlichte denken, de religie, welke dan ook, niet achterhaald? Is religie niet een groot relikwie, rijp voor het museum van godsdiensten?

Je vraagt je af: is te midden van al dit keuzegeweld het christelijk geloof een serieuze optie?

Mijn antwoord is tamelijk radicaal: ja, het christelijk geloof is een serieuze optie, nog altijd – sterker nog: meer dan ooit. Maar dan niet een optie in de zin van één van vele mogelijkheden. Mijns inziens is het christelijk geloof de *enige* optie om werkelijk rust te vinden.

Misschien schrik je van deze uitspraak, zoals ik er zelf ook van schrik. Wat een pretentie! Toch waag ik het erop. Ik geloof erin. Zonder het goede en schone in andere zienswijzen te ontkennen (dat gebeurt maar al te vaak!), ben ik van mening dat juist het christelijk geloof een totaalvisie biedt, heilzaam voor alles en iedereen. Het helpt ons door een enkelvoudige keuze te ontsnappen aan de waanzin van een versplinterd bestaan vol onvrede en onrust. Tegelijkertijd pretendeert het een manier van leven te zijn die iets goeds voor onze waanzinnige samenleving kan betekenen.

Let wel: ik beweer natuurlijk niet dat het altijd zo *is*. Was dat maar waar! In elke religie heb je te maken met vertegenwoordigers die weinig of niets waarmaken van wat ze belijden. Dat doet echter van de waarde van hun geloof zelf niets af. Zo is het ook met het christelijk geloof. Wie het neemt zoals het is bedoeld, betreedt een tuin van vrede.

Een nieuwe schepping

Nu ik toch al met de deur in huis gevallen ben, moet ik maar doorgaan op dat spoor. Daarom is mijn volgende stap deze gedachte: alles staat of valt met respect voor Christus.

Wat ik nu verder over Hem ga zeggen, is niet altijd even makkelijk. Dat wil zeggen, de brief aan de Hebreëen, die ik in dit boek graag als leidraad neem, spreekt over Hem in niet-alledaagse bevoordingen. Die moet ik dus wel uitleggen en dat doe ik graag. Nadeel is wel dat je als beginneling wat het christelijk geloof betreft, enige moeite zult moeten doen te begrijpen waar het over gaat. Daarom is mijn raad in dat geval: sla gerust de moeilijkste passages over. Je mist dan wel wat, maar dat kun je later altijd ophalen, als je belangstelling is gewekt. Je komt een heel eind als je concentreert op de gedachte dat het in de brief aan de Hebreëen en dus ook in dit boek, gaat over Jezus.

Van Jezus geloven we dat Hij de Mens is zoals die door de Schep- per, de Allerhoogste, van het begin af is bedoeld: de Zoon. Met dat begrip 'zoon' bedoelt de Bijbel lang niet altijd iemand die uit een bepaalde moederschoot geboren is. In de Bijbel wordt dat be- grip 'zoon' heel vaak gebruikt voor iemand met wie je een bij- zondere relatie hebt, een 'lieveling'. Zo worden Adam en Mozes en David zonen van God genoemd. Als Jezus 'de Zoon van God' heet, wil dat zeggen: Gods unieke Geliefde.

Volbracht

Nu spreek ik volop de taal van de Bijbel en daarmee is dus al een belangrijke keuze gemaakt. Ik zou immers ook kunnen kiezen voor citaten uit de *Koran* van de moslims of voor aanhalingen uit de *Bhagavad Giti*, het heilige boek van de hindoes. Waarom kies ik de Bijbel? Is dat mijn opvoeding? Is dat de vertrouwdheid met de Bijbel, die ik niet heb met andere heilige geschriften?

Dat zal zeker meespelen. Maar ik maak die keuze vooral om- dat in de praktijk blijkt dat ik aan de Bijbel genoeg heb. Althans, dat is mijn ervaring. Waarom zou ik zappen naar iets anders als ik nergens elders aantref wat ik zelf allang in huis heb? Nooit heb ik vernomen dat je als hindoe of als boeddhist een moeiteloos le- ven hebt. Nooit heb ik vernomen dat een leven volgens de *Koran* of de *Bhagavad G_t_* geen enkele vraag meer openlaat. Sterker

nog: vanuit deze boeken wordt een voortdurend appel op mij gedaan om goed, beter, nog beter te leven – vanuit de centrale gedachte dat mijn toekomst anders hopeloos zal zijn. Hier en nu moet ik verdienen wat mij later uitbetaald zal worden.

Helaas, die gedachte is onder christenen eveneens aanwezig. Ten onrechte! Alle religies in de wereld verkondigen dat wij zelf ons zielenheil moeten opbouwen. Alleen het christelijk geloof zegt ons dat wij *niets* hoeven op te bouwen. ‘Het is volbracht!’ Wij moeten er alleen op letten niet af te breken wat *God* opgebouwd heeft.

Dit lijkt een klein, onbeduidend verschil, maar in feite werkt dit als een principiële tegenstelling door tot in de kleinste beslissingen die wij nemen. Het grote werk is allang gedaan! Niet door mij, niet door mijn medemensen, maar door de Schepper van het leven zelf. Met de komst van de nieuwe Mens is het rijk van God al aangebroken. De herschepping is al begonnen! De schuld die de mensheid in eeuwen ophoopt, is al weggewerkt en doet voor God niet ter zake.

Val niet terug!

In dit licht is elke overstap naar een andere religie een terugval in een voorfase van de geestelijke vrijheid waarin wij mogen leven. Te kiezen voor of te blijven bij het christelijk geloof bespaart je veel energie. God zij dank: ik *kan* wel iets anders kiezen, maar ik *wil* niets anders dan wat ik nu al heb! Ik hoef mijn tijd niet te verliezen in het zoeken naar alternatieven. Rijker dan nu, met wat ik in dit geloof bezit, kan ik onmogelijk worden.

In dit boek ga ik dat niet bewijzen. Bewijzen kan ik niets. Ik zou alleen wel graag willen aantonen dat de weg van het christelijk geloof een waarachtige levensweg is. Zeker, ook buiten die weg is veel moois en veel goeds te vinden. Maar de *volle* rijkdom van het schone en goede vind je alleen langs deze weg, de enige weg die leidt naar volkomen rust.

Dit alles wil ik aantonen, etaleren, aan de hand van teksten uit een eeuwenoud geschrift: het bijbelboek Hebreeën.

Van harte hoop en bid ik dat deze overdenkingen van het bijbelboek Hebreëen mogen brengen wat ze mij al eerder brachten, in deze wereld die je door zo veel keuzemogelijkheden horendol maakt: innerlijke rust – vrede die het verstand te boven gaat.

Ermelo, André F. Troost

Het bijbelboek Hebreëen

Het boek Hebreëen is beslist niet het gemakkelijkste boek uit de Bijbel. Ik zal dan ook niet elke tekst van commentaar voorzien, om te voorkomen dat dit boekje erg moeilijk om te lezen wordt. Neem maar van mij aan dat ik mijn uiterste best heb gedaan goed te begrijpen wat de schrijver van het boek Hebreëen bedoelt. Ik heb er menig wetenschappelijk commentaar op nageslagen.

Niet alle boeken die over de brief aan de Hebreëen gaan, heb ik gelezen. Een mens moet keuzes maken... Ik heb vooral de bijbeltekst zelf zeer aandachtig gelezen, in allerlei vertalingen, maar natuurlijk vooral in de taal waarin die brief geschreven is, het Grieks.

De auteur en de adresseerden

Wie dat eeuwenoude bijbelboek Hebreëen geschreven heeft, is onbekend. Vaak is gedacht aan de apostel Paulus, maar zijn naam wordt in het bijbelboek zelf nergens genoemd.

Ook is onbekend aan wie de brief geschreven is. Omdat in het slot van de brief sprake is van *gelovigen uit Italië* zou je kunnen denken aan een brief aan de christenen in de stad Rome, die dan de groeten krijgen van broeders en zusters die uit die stad of in elk geval uit Italië afkomstig zijn.

De naam *Hebreëen* maakt in elk geval duidelijk dat de brief geschreven is aan mensen met een joodse achtergrond.

Tijd en plaats

Ook staat niet vast in welk jaar deze brief geschreven is. In elk geval in de tweede helft van de eerste eeuw na Christus.

Interessant is de vraag of de brief is ontstaan voor of juist na de val en verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus. Toen is immers ook de tempel verwoest en kwam er een eind aan de rituele tempeldienst met priesters en offers in het heiligdom te Jeruzalem. Daarover gaat het voor een groot deel in de brief aan de Hebreëen. De vraag is dus: voorspelt deze brief een tijd waarin al die religieuze uiterlijkheden zijn weggevallen of schrijft de auteur vanuit een situatie waarin dat alles al een feit is?

Goedbeschouwd is het geen ramp dat we dit alles niet precies weten. Wezenlijk maakt het geen verschil. We weten trouwens ook niet of het boek *Hebreëen* een brief is of een preek. Er wordt weliswaar aan het begin geen afzender of adres genoemd, zoals gebruikelijk is in een brief, maar het slot van het geschrift lijkt wel op een brief. Laten we het maar houden op een preek die als brief is verstuurd.

De inhoud

Wat we wel weten, is voldoende: in dit geschrift worden christenen bemoedigd om het geloof vol te houden. Het blijkt in de praktijk nog niet zo eenvoudig om als christen geworden jood het geloof vol te houden in een samenleving die volop keuzes biedt: goden bij de vleet, brood en spelen in de arena's, kunst, architectuur – cultuur te kust en te keur. Waarom zou jij de weg van Christus volgen? Je ouders kozen bewust voor Hem – maar waarom zou hun keuze ook jouw keuze moeten zijn? Zo gemakkelijk en aantrekkelijk is geloven in Jezus nu ook weer niet... Dat was toen zo en dat is anno nu niet heel anders.

De opzet van dit boekje

Uit dit bijbelboek *Hebreëen* citeer ik dertien kernteksten, uit elk hoofdstuk van dat bijbelboek een. Om die kerntekst heen cirkel

ik dan met mijn eigen gedachten, als een bij om een bloem, de honing voor ogen.

Omdat in het boek Hebreëen het thema *rust* opvallend aanwezig is, kies ik dat begrip als leidraad. Het gaat in deze brief aan de Hebreëen ook over andere onderwerpen, maar ik maak een keuze en vraag me telkens af wat de auteur bedoelt als hij schrijft over *rust*.

Dat de liedteksten, overgenomen uit bundels die ik eerder samenstelde, uitgekozen zijn met de bedoeling richting te geven aan persoonlijke meditatie, zal wel duidelijk zijn.

Voor het geval dit boekje gebruikt wordt als leidraad in catechese of gesprekskringen, zijn voor de bespreking bij elk hoofdstuk drie, vier gespreksvragen toegevoegd. Ze zijn te vinden op de laatste pagina's.